

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าประชากรไทยมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากน้อยเพียงใด และประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมใดที่ประชากรไทยให้ความสนใจเป็นพิเศษ รวมทั้งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด โดยใช้ข้อมูลโครงการสำรวจสถิติสังคม การสำรวจทัศนคติของประชากรทางสังคม พ.ศ. 2536 ซึ่งดำเนินงานโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนหรือสมาชิกของครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยมีครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งสิ้น 28,515 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร 5,160 ครัวเรือน ในเขตเทศบาลอื่นๆ 5,880 ครัวเรือน นอกเขตเทศบาล 17,475 ครัวเรือน และมีครัวเรือนที่สัมภาษณ์ได้ทั้งสิ้น 22,899 ครัวเรือน มีผู้ตอบสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 22,899 ราย

ตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ "ระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม" โดยมีตัวแปรอิสระเป็นปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัย และการได้รับผลกระทบจากภาวะมลพิษของครัวเรือน นอกจากนี้เพื่อเป็นการวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งจึงศึกษา "ประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุดของประชากรไทย" เพิ่มเติมด้วย โดยมีตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัย และภาคที่อยู่อาศัย

การศึกษานี้มีสมมติฐานหลักในการศึกษา คือ ปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมของประชากรจะมีความสัมพันธ์กับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากร

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลหรือการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระนั้น ใช้วิธีทางสถิติ คือ การวิเคราะห์ตารางไขว้ (Cross – Tabulation) โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ในส่วนแรก เป็นการศึกษาถึงระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรไทย และในส่วนที่ 2 เป็นการศึกษาถึงประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1) ปัจจัยภูมิหลังของประชากรไทยด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม กับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรไทย

1.1 เพศของประชากร จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของประชากรกับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยใช้วิธีตารางแบบไขว้ พบว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 โดยเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยกับภาคที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ที่พบยังคงไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิม กล่าวคือ เพศชายจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่เพศชายเป็นหลักในการทำงานเลี้ยงดูคนในครอบครัว จึงมีโอกาสเดินทางและประสบพบเห็นกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศหญิง ทำให้มีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่า ดังนั้นสรุปได้ว่าเพศของประชากรเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งมีผลต่อระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

1.2 อายุของประชากร จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของประชากรกับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ในระดับ 2 ตัวแปร ปรากฏว่า อายุของประชากรมีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุน้อยจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีอายุมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะคนรุ่นใหม่ซึ่งมีอายุน้อยมักมีการเข้าถึงหรือได้รับการอบรมสั่งสอน รวมทั้งประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าคนในรุ่นก่อน จึงมีความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่า และเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรเพศ เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัยของประชากร พบว่า ความสัมพันธ์ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ยกเว้นในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และวิทยาการต่างๆในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ประชากรทั้งผู้ที่มีอายุมากและอายุน้อย ได้รับอิทธิพลทางด้านข้อมูลข่าวสารและผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ประชากรในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งผู้ที่มีอายุมากและอายุน้อย มีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันด้วย

1.3 สถานภาพสมรสของประชากร จากผลการวิเคราะห์ในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพสมรสของประชากรกับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 กล่าวคือ

ผู้ที่ไม่เคยสมรส (โสด) จะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่กำลังสมรส และผู้ที่เคยสมรส ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะผู้ที่ไม่เคยสมรส (โสด) ยังไม่มีครอบครัวทำให้มีพันธะและภาระความรับผิดชอบในครอบครัวน้อยกว่า จึงอาจมีเวลาให้ความสนใจกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้มากกว่า รวมทั้งผู้ที่ไม่เคยสมรส (โสด) ส่วนใหญ่ยังมีอายุน้อย เป็นคนรุ่นใหม่ซึ่งมีโอกาสได้รับความรู้และประสบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าคนในรุ่นก่อน ฯลฯ จึงมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่า โดยเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรคุมเพศ เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัย พบว่า ความสัมพันธ์ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังนั้นสรุปได้ว่า สถานภาพสมรสของประชากรเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งมีผลต่อระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

1.4 การศึกษาของประชากร ผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีตารางไขว้ แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 โดยเมื่อควบคุมด้วยเพศ เขตที่อยู่อาศัย และภาคที่อยู่อาศัยของประชากร ตามลำดับ ความสัมพันธ์ที่พบยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าน่าจะมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า การได้รับการศึกษาสูงอาจทำให้เกิดความคิด พิจารณา และวิเคราะห์สิ่งต่างๆได้อย่างลึกซึ้งครอบคลุมและมีเหตุผล ทั้งปัญหาที่ใกล้ตัวและไกลตัว จึงเห็นความสำคัญและให้ความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ดังนั้นสรุปได้ว่า การศึกษาของประชากรมีผลทำให้เกิดความแตกต่างในระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

1.5 อาชีพของประชากร ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของประชากรกับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยใช้วิธีตารางแบบไขว้ พบว่า ความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 โดยผู้ที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ วิชาการส่วนใหญ่จะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ที่ประกอบอาชีพวิชาชีพ วิชาการ มักทำงานเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับวิชาความรู้หรือมีโอกาสได้รับความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น ๆ จึงมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่า ซึ่งเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรคุมเพศ เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัยของประชากร พบว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ยกเว้นในเขตเมืองและเขตกรุงเทพมหานคร

1.6 รายได้ของครัวเรือน ในการวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้ พบว่า รายได้ของครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 ซึ่งเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรคุมเพศ เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัยของประชากร พบว่า ความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ ผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนสูงกว่าส่วนใหญ่จะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนต่ำกว่า ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนต่ำ อาจจะทำให้ความสนใจกับการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้มากกว่าความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว จึงมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมต่ำกว่าผู้ที่อยู่ในครัวเรือนซึ่งมีรายได้ของครัวเรือนสูงกว่า ดังนั้นสรุปได้ว่า รายได้ของครัวเรือนมีผลต่อระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

1.7 เขตที่อยู่อาศัยของประชากร ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเขตที่อยู่อาศัยของประชากรกับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ในระดับ 2 ตัวแปรปรากฏว่า ความสัมพันธ์ทั้งสองตัวแปรเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 และเมื่อควบคุมด้วยภาคที่อยู่อาศัยของประชากร ความสัมพันธ์ที่พบยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยผู้ที่อยู่ในเขตเมืองจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ที่อยู่ในเขตเมืองมีโอกาสได้รับผลกระทบจากความแออัดยัดเยียดและปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท จึงมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่า ดังนั้นสรุปได้ว่า เขตที่อยู่อาศัยของประชากรมีผลต่อความแตกต่างในระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม

1.8 ภาคที่อยู่อาศัยของประชากร ผลการศึกษาด้วยวิธีตารางไขว้ แสดงว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาคที่อยู่อาศัยของประชากรกับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 โดยผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในภาคอื่นๆ (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก เชียงเหนือ และภาคใต้) ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศ เป็นศูนย์กลางวิชาการและเทคโนโลยีต่างๆ มีประชากรอาศัยอยู่อย่างคับคั่ง ทำให้เกิดปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อมต่างๆมากมาย ดังนั้นผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานครจึงมีโอกาสได้รับผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคอื่นๆ จึงมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่า ซึ่งเมื่อควบคุมด้วยเขตที่อยู่อาศัยของประชากร ทิศทางความสัมพันธ์

เปลี่ยนแปลงไป โดยผู้ที่อยู่ในภาคใต้ทั้งเขตเมืองและเขตชนบท จะมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับสนใจมากสูงกว่าผู้ที่อยู่ในภาคอื่นๆ รวมทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร และเฉพาะในเขตชนบทที่ความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ≤ 0.05

1.9 การได้รับผลกระทบจากมลพิษของครัวเรือน จากผลการวิเคราะห์ในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 โดยเมื่อควบคุมด้วยเพศ เขตที่อยู่อาศัยและภาคที่อยู่อาศัยของประชากร ทิศทางความสัมพันธ์ที่พบ ยังคงเป็นเช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ ผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะมลพิษจะมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่อยู่ในครัวเรือนที่ไม่ได้รับผลกระทบจากภาวะมลพิษ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากการได้รับผลกระทบจากภาวะมลพิษของครัวเรือนส่งผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงชีวิตประจำวัน จึงทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะมลพิษมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับผลกระทบ ดังนั้นสรุปได้ว่าการได้รับผลกระทบจากมลพิษของครัวเรือนเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งมีผลต่อระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากร

2) ปัจจัยภูมิหลังของประชากรไทยด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคมกับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด

2.1 เพศของประชากร จากผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีตารางไขว้ พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศชายกับเพศหญิง เพศชายจะให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดินรวมทั้งปัญหามลพิษทางน้ำสูงกว่าเพศหญิง ในขณะที่เพศหญิงจะให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางอากาศ เสียง ฯลฯ ปัญหามลพิษจากกากของเสียและสารอันตรายสูงกว่าเพศชาย ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 แต่เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรเขตที่อยู่อาศัย กลับพบว่า เพศไม่ได้มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุดอีกต่อไป และเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรภาคที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ที่พบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 เฉพาะผู้ที่อยู่อาศัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเท่านั้น ดังนั้นสรุปได้ว่า เพศของประชากรไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด

2.2 **อายุของประชากร** ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอายุของประชากรกับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด ในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า ประชากรยังมีอายุเพิ่มสูงขึ้นเท่าใดก็จะยังมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดิน รวมทั้งปัญหามลพิษทางน้ำเพิ่มสูงขึ้นเท่านั้น แต่กลับมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากกากของเสียและสารอันตราย รวมทั้งปัญหามลพิษทางอากาศ เสียง ฯลฯ ลดต่ำลง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 แต่เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยและภาคที่อยู่อาศัยของประชากร กลับพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอีกต่อไป ดังนั้นสรุปได้ว่า อายุของประชากรไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด

2.3 **สถานภาพสมรสของประชากร** จากผลการวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้ปรากฏว่า ผู้ที่ไม่เคยสมรส จะมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดินต่ำกว่าผู้ที่เคยสมรสและกำลังสมรส แต่มีความสนใจในปัญหามลพิษทางอากาศ เสียง ฯลฯ สูงกว่าผู้ที่เคยสมรสและกำลังสมรส ซึ่งความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 แต่เมื่อควบคุมด้วยตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยและภาคที่อยู่อาศัย กลับพบว่า สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุดอีกต่อไป ดังนั้นสรุปได้ว่า สถานภาพสมรสของประชากรไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด

2.4 **การศึกษาของประชากร** จากผลการวิเคราะห์ในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับประชากรกับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด เป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ ≤ 0.05 โดยประชากรยังมีระดับการศึกษาสูงขึ้นเท่าใดก็จะยังมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดินลดต่ำลงเท่านั้น ในขณะที่ความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษจากกากของเสียและสารอันตราย ปัญหามลพิษทางอากาศ เสียง ฯลฯ ส่วนใหญ่เพิ่มสูงขึ้น และเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยกับภาคที่อยู่อาศัยของประชากร พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุดก็ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชนบทและภูมิภาคต่างๆ ยกเว้นกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่าในเขตชนบทและภูมิภาคอื่นๆ นอกเหนือจากกรุงเทพมหานครนั้น การศึกษาทำให้คนสนใจปัญหา

สิ่งแวดล้อมในแง่ที่แตกต่างกัน การศึกษาที่สูงขึ้นทำให้ประชากรสนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เห็นผลระยะไกลได้มากยิ่งขึ้น เช่น สนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง ในขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาไม่มากนัก มีแนวโน้มที่จะให้ความสนใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เห็นผลระยะใกล้ ได้แก่ ปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดิน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เห็นผลกระทบได้ค่อนข้างชัดเจนในชนบทที่คนส่วนใหญ่ยังประกอบอาชีพด้านการเกษตร ดังนั้นสรุปได้ว่า การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งมีผลต่อประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด

2.5 อาชีพของประชากร ในการวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้ พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 โดยผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรจะให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดิน สูงกว่าผู้ประกอบอาชีพด้านอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดิน มีผลกระทบต่อผู้ประกอบอาชีพในภาคเกษตรโดยตรงมากกว่าผู้ประกอบอาชีพด้านอื่นๆ ในขณะที่ผู้ประกอบอาชีพการบริการและอื่นๆ เช่น การขนส่ง การกีฬา ฯลฯ จะให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำ สูงกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่นๆ และผู้ประกอบอาชีพปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ วิชาการ จะให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากกากของเสียและสารอันตราย สูงกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่นๆ สำหรับความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางอากาศ เสียง ฯลฯ นั้น พบว่า ผู้ประกอบอาชีพการบริหาร ธุรการและสมียน จะเป็นผู้ที่มีความสนใจในปัญหาดังกล่าวสูงที่สุด ตามด้วยกลุ่มผู้ประกอบอาชีพบริการ ซึ่งรวมถึงกลุ่มที่ขนส่งต่างๆ ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากกลุ่มผู้บริหาร วิชาชีพ มักจะมีการศึกษาสูงกว่ากลุ่มอื่นๆ จึงสนใจปัญหาที่สลับซับซ้อน เช่น ปัญหาด้านมลพิษทางอากาศและเสียง ปัญหามลพิษจากกากของเสียและสารอันตราย โดยเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยหรือภาคที่อยู่อาศัยของประชากร ส่วนใหญ่ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของประชากรกับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุดก็ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นสรุปได้ว่า อาชีพของประชากรเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.6 รายได้ของครัวเรือน พบว่า ประชากรยังมีรายได้ของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้นเท่าใด ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดินจะยิ่งลดต่ำลง แต่ความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษจากกากของเสียและสารอันตราย ปัญหามลพิษทางอากาศเสียงและอื่นๆ ส่วนใหญ่จะยิ่งเพิ่ม

สูงขึ้น โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 และเมื่อควบคุมด้วยตัวแปรเขตที่อยู่อาศัยหรือภาคที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ส่วนใหญ่ก็ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติอยู่ จากผลการศึกษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า รายได้ของครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด แม้เมื่อควบคุมด้วยเขตที่อยู่อาศัยและภาคที่อยู่อาศัยของประชากร ทั้งนี้ น่าจะเนื่องมาจากผู้ที่มีรายได้สูง ไม่ว่าจะอยู่ในเขตชนบทหรือเขตเมืองหรือภาคใดๆก็ตาม ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพที่ไม่ใช่การเกษตรและยังสามารถเข้าถึงความรู้หรือข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้มากกว่า จึงให้ความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีความซับซ้อน เช่น เสี่ยง น้ำ ภาวะของเสีย อากาศ มากกว่าผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า ดังนั้นสรุปได้ว่า รายได้ของครัวเรือนเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด

2.7 เขตที่อยู่อาศัยของประชากร จากการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับ 2 ตัวแปร พบว่า เขตที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์กับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 โดยผู้ที่อยู่ในเขตเมืองจะมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดินต่ำกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท แต่ผู้ที่อยู่ในเขตชนบทจะมีความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำ ปัญหามลพิษจากอากาศของเสีย และสารอันตราย ปัญหามลพิษทางอากาศ เสี่ยง ฯลฯ ต่ำกว่าผู้ที่อยู่ในเขตเมือง ที่เป็นเช่นนี้น่าจะเนื่องจาก ในเขตเมืองมีปัญหามลพิษต่างๆสูงกว่าในเขตชนบท ผู้ที่อยู่ในเขตเมืองจึงมีโอกาสได้รับผลกระทบและความเดือดร้อนจากปัญหามลพิษต่างๆโดยตรงสูงกว่าผู้ที่อยู่ในเขตชนบท ทำให้มีความสนใจในปัญหาดังกล่าวสูงกว่า ดังนั้นโดยสรุปกล่าวได้ว่า เขตที่อยู่อาศัยของประชากรเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งมีผลต่อประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด

2.8 ภาคที่อยู่อาศัยของประชากร ในการวิเคราะห์ด้วยตารางไขว้ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาคที่อยู่อาศัยกับประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุดเป็นความสัมพันธ์ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 โดยผู้ที่อยู่ภาคเหนือจะให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดินสูงสุด รองลงมาคือ ผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร ตามลำดับ ทั้งนี้ น่าจะเนื่องจากในระหว่างปี พ.ศ. 2503 - 2536 พื้นที่ป่าไม้ภาคเหนือถูกบุกรุกแผ้วถางเพื่อเปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่เกษตร ฯลฯ รุนแรงที่สุด (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2538: 2-3) ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อประชากรภาคเหนือ จึงทำให้ประชากรภาคเหนือให้ความสนใจกับประเภทปัญหาดังกล่าวสูงกว่าผู้ที่อยู่ในภาคอื่นๆรวมทั้งเขตกรุงเทพมหานคร ในขณะที่

ผู้ที่อาศัยอยู่ภาคกลางและกรุงเทพมหานครจะให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษทางน้ำสูงกว่าผู้
 อยู่ภาคอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชากรในภูมิภาคดังกล่าวมีโอกาสได้ประสบกับปัญหาการ
 เน่าเสียของแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง จึงให้ความสนใจกับปัญหานี้สูงกว่าคนในภาคอื่นๆ
 สำหรับความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากกากของเสียและสารอันตรายนั้น พบว่า
 ผู้ที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะให้ความสนใจเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวสูงที่สุดเมื่อ
 เปรียบเทียบกับผู้ที่อยู่ภาคอื่นๆ รวมทั้งผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เป็นเพราะภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมากที่สุดในประเทศไทยช่วงปีพ.ศ. 2530-2539
 (สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม, 2542: 174) จึงน่าจะมียากของเสียและสารอันตรายจาก
 โรงงานอุตสาหกรรมดังกล่าวมากกว่าภาคอื่นๆ รวมทั้งในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้ที่อยู่ในภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือจึงให้ความสนใจกับปัญหาดังกล่าวสูงกว่า จะมีเพียงปัญหามลพิษ
 ทางอากาศ เสียงและอื่นๆ เท่านั้น ที่พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจะให้ความสนใจ
 เกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวสูงกว่าผู้ที่อยู่ในภาคอื่นๆ อย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นเพราะกรุงเทพมหานคร
 เป็นเมืองหลวงของประเทศ มีการจราจรคับคั่ง ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง
 มากกว่า ผู้ที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานครจึงให้ความสนใจในปัญหาดังกล่าวสูงกว่า ซึ่งเมื่อควบคุม
 ด้วยตัวแปรเขตที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ที่พบก็ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ≤ 0.05 อยู่
 ดังนั้นสรุปได้ว่า ภาคที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งซึ่งมีผลต่อประเภทปัญหา
 สิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด

ตารางที่ 55 สรุปความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังของประชากร ทางด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม กับระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยการวิเคราะห์แบบตารางไขว้

	ทิศทางเป็นไป ตามสมมติฐาน และมีนัยสำคัญ ทางสถิติ	ทิศทางไม่เป็นไป ตามสมมติฐาน แต่มิมีนัยสำคัญ ทางสถิติ	ทิศทางเป็นไป ตามสมมติฐาน แต่ไม่มี นัยสำคัญ ทางสถิติ	ทิศทางไม่เป็น ไปตาม สมมติฐาน และไม่มี นัยสำคัญ ทางสถิติ
ตัวแปรอิสระ				
<u>ภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม</u>				
1. เพศของประชากร	X	-	-	-
2. อายุของประชากร	-	X	-	-
3. สถานภาพสมรส ของประชากร	-	X	-	-
4. การศึกษาของ ประชากร	X	-	-	-
5. อาชีพของประชากร	X	-	-	-
6. รายได้ของครัวเรือน ประชากร	X	-	-	-
7. เขตที่อยู่อาศัย ของประชากร	X	-	-	-
8. ภาคที่อยู่อาศัย ของประชากร	X	-	-	-
9. การได้รับผลกระทบจาก ภาวะมลพิษของครัวเรือน ประชากร	X	-	-	-

จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า ปัจจัยภูมิหลังทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัย และการได้รับผลกระทบจากภาวะมลพิษของครัวเรือนมีผลต่อระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ปัจจัยที่มีผลต่อประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุด ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัย และภาคที่อยู่อาศัย ซึ่งผลการศึกษานี้ตรงตามแนวความคิดเชิงทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา ดังนั้นสรุปได้ว่า แนวความคิดเชิงทฤษฎีดังกล่าวสามารถใช้ได้

การศึกษานี้สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในช่วง 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบความสำเร็จกับนโยบายทางด้านประชากร โดยสามารถลดภาวะการเจริญพันธุ์จากระดับสูงมาสู่ระดับต่ำได้ ส่วนในเรื่องของสิ่งแวดล้อมนั้น ได้มีการกล่าวถึงมาเป็นระยะเวลานานแล้วก็จริง แต่คนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยตระหนักในเรื่องนี้มากนัก ทั้งนี้อาจจะเป็นปัญหาที่ใกล้ตัว หรือเป็นผลกระทบในระยะยาว ดังนั้นคนจึงไม่สนใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมมากเท่ากับเรื่องการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัว

ประเทศไทยได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่กล่าวถึงการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ตั้งแต่แผนฉบับที่ 4 เป็นต้นมา ซึ่งมีผลกระทบต่อประชากรไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว แต่แผนพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ดังกล่าวนี้อาจจะสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับความสนใจและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชากรไทยด้วย อีกทั้งระดับการศึกษาของประชาชนไทย ก็มีส่วนสัมพันธ์กับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ประชากรไทยมีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ในระดับสนใจมากเพียงร้อยละ 13.8 สนใจร้อยละ 40.9 และไม่สนใจร้อยละ 45.3 ซึ่งแสดงว่า อีกเกือบครึ่งหนึ่งยังไม่สนใจปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษานี้ยังได้พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับสูง จะมีความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เห็นผลระยะไกล เช่น ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหามลพิษทางเสียง กากของเสีย และสารอันตรายต่างๆ เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวนี้มีผลกระทบต่อคนที่อยู่ในเขตเมืองมีการศึกษาสูง ส่วนคนที่อยู่ในชนบทส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อยกว่าคนที่อยู่ในเมือง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จะสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เห็นผลระยะใกล้และเป็นปัญหาใกล้ตัว เช่น ปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลาย ตลอดจนทั้งการเสื่อมโทรมของดิน เป็นต้น

แต่เนื่องจากประชากรไทยส่วนใหญ่อยู่ในเขตชนบท ประกอบอาชีพทางการเกษตร การศึกษาครั้งนี้จึงพบว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจมากที่สุดนั้น คือ การทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดิน สูงถึงร้อยละ 67 และจากข้อมูลของสำนักงานนโยบายและแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม (2542: 11-14) ได้กล่าวถึงการลดลงของพื้นที่ป่าเป็นอย่างมาก จึงทำให้ประชากรไทยสนใจปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดินมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ด้วย ดังข้อมูลในปี พ.ศ. 2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งสิ้น 171,017,812 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 53.33 ของพื้นที่ทั้งประเทศ และในเวลาต่อมาพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยก็ลดลงเรื่อยๆ จากร้อยละ 43.21 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ในปี พ.ศ. 2516 เป็นร้อยละ 38.67, 34.15, 30.52, 29.40, 28.03, 27.95, 26.64, 26.02 และ 25.62 ในปี พ.ศ. 2519, 2521, 2525, 2528, 2531, 2532, 2534, 2536 และ 2538 ตามลำดับ นอกจากนี้จากการศึกษาของ อารยา สุพุทธมงคล (2535: 118-120), ไพสิน ศศิธนากรแก้ว (2537: 59) และสนิ นัยวินิจ (2539: 76) ยังพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับทราบข่าวสารและการโฆษณาเกี่ยวกับปัญหาการทำลายป่าไม้มากที่สุด จึงมีผลต่อความสนใจของประชากรไทยในเรื่องดังกล่าวสูงที่สุด

เมื่อพื้นที่ป่าของประเทศไทยลดลงเป็นอย่างมากตามที่กล่าวข้างต้น รัฐบาลได้มีโครงการรณรงค์ต่างๆ มากมาย เช่น การปลูกป่าเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม โดยกรมป่าไม้และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้ปลูกป่าปี พ.ศ. 2531, 2532, 2534 และ 2535 รวม 235,895 ไร่, 173,245 ไร่, 234,319 ไร่, 193,676 ไร่ และ 219,926 ไร่ ตามลำดับ (สำนักงานนโยบายและแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม, 2538) แต่ถึงกระนั้นพื้นที่ป่าของประเทศไทย ก็ยังลดลงเรื่อยๆ เพราะมีการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าอยู่เสมอ ไม่ได้ได้รับความร่วมมืออย่างจริงจังจากประชาชนเท่าที่ควร

สำหรับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ประชากรไทยสนใจมากที่สุด รองลงมาจากปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดินนั้น ได้แก่ ปัญหามลพิษทางอากาศ เสียง และอื่นๆ ดังตัวอย่าง ปัญหามลพิษทางอากาศจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2535 มลพิษอันได้แก่ ฝุ่นละออง และก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ จากโรงงานไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ได้ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านสบปาด และพนักงานของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ กว่า 1,000 คน มีอาการป่วยอย่างเฉียบพลัน และกว่า 30 คน ต้องเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยคนไข้ในโรงพยาบาล โค กระบือ ล้มตาย 27 ตัว สัตว์เลี้ยงล้มป่วย 87 ตัว ใบไม้ถูกละอองกรดหนิงกอน นอกจากนี้ ฝุ่นและก๊าซพิษ จะมีผลระยะยาวต่อสุขภาพของคนและสัตว์ ทำให้

ประสิทธิภาพของปอดลดลง โอกาสการติดเชื้อและเกิดมะเร็งมีได้มากขึ้น (สำนักงานนโยบาย
และแผนพัฒนาสิ่งแวดล้อม, 2542)

ดังนั้นการจะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมของประเทศได้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง
เริ่มจากการกระตุ้นให้ประชาชนสนใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนว่า จะมีผลกระทบต่อตัวเองและชุมชน
ในระยะสั้นและระยะยาวอย่างไร เพื่อให้เกิดพฤติกรรมในการรักษาและปรับปรุงแก้ไขปัญหา
สิ่งแวดล้อมของประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. จากผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบว่าปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัย ภาคที่อยู่อาศัยและการได้รับผลกระทบจากภาวะมลพิษของครัวเรือนที่แตกต่างกัน มีผลให้มีระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยด้านการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัยและภาคที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันมีผลต่อประเภทปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สนใจ ดังนั้นการกำหนดนโยบาย มาตรการหรือแผนการรณรงค์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างของปัจจัยดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่และความสนใจของประชากร โดยปัจจัยด้านการศึกษาหรือการเพิ่มพูนความรู้ น่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายที่สุดและมีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรไทย ซึ่งภาครัฐจึงควรมีนโยบายหรือมาตรการยกระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยสอดคล้องประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเข้าไปในระบบการศึกษาทุกระดับ หรือเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้ให้กับประชาชนที่อยู่นอกระบบการศึกษาหรืออยู่ในกำลังแรงงาน ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาเพียงแค่ระดับประถมศึกษา เช่น มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสาร ประเด็นเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรูปแบบของสื่อที่เข้าใจได้ง่าย ได้แก่ รายการวิทยุ โทรทัศน์ หรืออาจมีการอบรมเพิ่มเติมให้กับแรงงานในสถานประกอบการต่างๆ โดยภาครัฐน่าจะหาองค์กรอื่นๆ เข้ามาสนับสนุนช่วยเหลือ ได้แก่ องค์กรภาคเอกชน องค์กรศาสนาและชุมชน ฯลฯ เป็นต้น

นอกจากปัจจัยด้านการศึกษาแล้ว ผลการศึกษานี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านอาชีพ รายได้ของครัวเรือน เขตที่อยู่อาศัยและภาคที่อยู่อาศัย มีผลต่อทั้งระดับและประเภทของความสนใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมด้วย ดังนั้นการจะเปลี่ยนแปลงความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากร จึงควรคำนึงถึงปัจจัยดังกล่าวเช่นกัน

และนอกเหนือจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ปัจจัยในด้านระดับความแตกต่างในกาพัฒนาของเมืองกับชนบท ปัจจัยในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันรักษาและแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม ปัจจัยในด้านประสบการณ์ของประชากร ฯลฯ ล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรทั้งสิ้น ดังนั้นการกำหนดนโยบายหรือแผนรณรงค์ต่างๆ

เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ฯลฯ จึงควรมุ่งเน้นถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุม เพื่อผลในการพัฒนาต่อไป

2. จากผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า การพังทลายและการเสื่อมโทรมของดิน เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผู้สนใจปัญหาสิ่งแวดล้อมให้ความสนใจมากที่สุด ดังนั้นการร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงน่าจะมีผู้ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหามากที่สุด ขณะที่ความสนใจเกี่ยวกับปัญหามลพิษจากกากของเสียและสารอันตราย เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผู้สนใจต่ำที่สุด ดังนั้นจึงเห็นสมควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้การศึกษาอบรมเผยแพร่ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับปัญหามลพิษจากกากของเสียและสารอันตรายเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ ดูเหมือนว่าประชาชนจะให้ความสนใจหรือเข้าใจได้ชัดเจนกับปัญหาที่ให้ผลกระทบในระยะใกล้ เช่น ป่าไม้ถูกทำลาย ในขณะที่ปัญหาที่ให้ผลกระทบในระยะไกล ไม่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนหรือไม่ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนทันทีทันใด เช่น ปัญหาอากาศเป็นพิษ สารอันตราย ยังไม่ค่อยได้รับความสนใจ ดังนั้นรัฐจึงจำเป็นต้องหาวิธีการนำเสนอข้อมูลให้ชัดเจน และเข้าใจง่ายถึงผลกระทบต่างๆ ที่จะเกิดจากมลภาวะเหล่านี้

3. ผลการศึกษา พบว่า ประชากรร้อยละ 54.7 มีความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ในขณะที่ร้อยละ 45.3 ไม่สนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการป้องกัน รักษา และแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น โดยควรจะมีปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็ก อย่างไรก็ตามการรณรงค์ป้องกัน และแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมดังกล่าว น่าจะเป็นการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ เอกชนและประชาชน เพราะถ้าพึ่งภาครัฐฝ่ายเดียวไม่น่าจะแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้สำเร็จเสร็จสิ้นลงได้หากประชาชนและภาคเอกชนไม่ให้ความร่วมมือ ซึ่งการป้องกัน แก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมอาจเริ่มจากสถานศึกษาในชุมชนร่วมมือกับเทศบาล ฯลฯ ที่มีภาครัฐสนับสนุน เป็นผู้เริ่มต้นดำเนินกิจกรรมแก้ไขปัญหามลพิษในชุมชนก่อน ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมประชาชนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อเพิ่มบทบาทของชุมชนในการส่งเสริมให้คนในชุมชนสนใจถึงปัญหาของชุมชน และร่วมกัน ป้องกัน แก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมต่อไป

4. จากผลการศึกษาครั้งนี้ยังทำให้ทราบว่า การเปลี่ยนพฤติกรรมของประชากรไทย ให้มีพฤติกรรมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนั้น ควรใช้วิธีการหลายประการ ทั้งด้านการให้ความรู้ การศึกษา และการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนต่างๆ ตลอดจนทั้งการใช้สิทธิพลด้านสังคม กฎหมาย ศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ เพื่อโน้มน้าวจิตใจของประชากรไทยให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาเกี่ยวกับประชากรและสิ่งแวดล้อม จะยังคงเป็นประเด็นสำคัญต่อไปในอนาคตสำหรับสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เช่น ติดตามคู่มือแนวโน้มของความสนใจของประชากรเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อจะได้นำผลจากการศึกษาไปปรับนโยบายให้เหมาะสมต่อไป นอกจากนี้การศึกษาในอนาคตควรมีการเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ควรจะได้มีการศึกษา เก็บข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวแปรภูมิหลังอื่นๆ เช่น รายได้ของผู้ตอบสัมภาษณ์ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ฯลฯ และควรมีการศึกษาวิจัยในอนาคตถึงความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรไทย เพื่อติดตามคู่มือแนวโน้มว่า ความสนใจมีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาหรือไม่ อย่างไร

2. ควรมีการวัดระดับความสนใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากคำถามมากกว่า 1 คำถาม เพื่อจะได้ทราบระดับความสนใจที่แท้จริงและครอบคลุมยิ่งขึ้น โดยอาจใช้วิธีการจัดกลุ่มให้คะแนนหรือสร้างสเกล (scale) แบ่งระดับความสนใจ เป็นต้น

3. ในการศึกษาครั้งนี้ ไม่มีข้อมูลปัญหาสิ่งแวดล้อมทางสังคม เช่น ปัญหาการขาดแคลนอาหาร ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการไม่รู้หนังสือ เป็นต้น ซึ่งควรมีเพิ่มเติมในการศึกษาครั้งต่อไป

4. ควรมีการนำปัจจัยที่มีลักษณะนามธรรม เช่น ความคิด ทศนคติ ฯลฯ เข้ามาร่วมศึกษาในการศึกษาครั้งต่อไป

5. เพื่อให้การศึกษานี้มีประโยชน์ในทางปฏิบัติมากยิ่งขึ้น น่าจะมีการศึกษาต่อไปในอนาคตเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมของประชากรไทย หรือพฤติกรรมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของประชาชน ว่ามีปัจจัยใดบ้างเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมเหล่านี้ และความสนใจมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมเหล่านี้มากน้อยเพียงใด